

je dosljedan svojim moralnim principima, koje je platio životom", navodi se u obrazloženju nagrade.

Njegova supruga **Nada**, koja je u ime supruga primila nagradu, kaže: „Suprug mi je javio da se sprema da napusti Foču i da lokalna vlast to jedva čeka. Međutim, iscenirali su aferu, uhapsili ga i zatvorili. Zvanično je saopšteno da je u zatvoru izvršio samoubistvo, ali u to ne vjerujem ni ja, niti bilo ko od onih koji su ga poznavali”.

MOSTARSKA RAJA: Zoran Mandlbaum bio je za vrijeme rata predsjednik Jevrejske opštine u Mostaru. Kao predsjednik Jevrejske opštine izdao je preko 200 potvrda sa kojima su građani, životno ugroženi zbog etničke pripadnosti, preko Hrvatske mogli otići u druge zemlje, spašavajući se od progona, mučenja i vrlo često sigurne smrti. U vrijeme najveće gladi i nestašice lijekova, dovozio je konvoje humanitarne pomoći u tzv. istočni Mostar, zbog čega je pokušao i atentat na njega, u zapadnom Mostaru, gdje je živio.

Govoreći o njegovim podvizima, jedna Mostarka u dokumentarnom filmu kaže: „Kada bi mi neko rekao da nacrtam Boga, ja bih nacrtala Zorana lik!”

Zoran nam je, sjećajući se tih dana, ispričao i ovo:

„U podijeljenom Mostaru uspio sam da sa jedne na drugu obalu Neretve krišom prevedem dvadesetak djevojaka koje su se našle sa svojim predratnim ljubavima i vjenčale. Tako sam pomogao sklapanje brojnih mješovitih brakova. Preko mog telefona brojni Mostarci uspostavljali su vezu sa rodbinom na raznim stranama svijeta. Jednog dana stigao mi je telefonski račun od 16.500 njemačkih maraka. Pošao sam u poštu da vidim šta da radim. Direktor, bio je Hrvat, rekao mi je: ‘Zorane, ne brini, sve ćemo prebaciti na račun HVO-a! Tako je i bilo’”.

Na spisku kandidata za ovogodišnju nagradu *Duško Kondor* našlo se još četrdesetak onih koji su u ludom vremenu imali hrabrosti da se i po cijenu života suprotstave zlu.

Veseljko KOPRIVICA

SUDBINA CRNOGORSKIH ZVIŽDAČA:
NEBOJŠA MEDOJEVIĆ

Istina i kazna

Kao službenik Agencije za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja Nebojša Medojević je, prije 13 godina, omogućio otkrivanje prevare počinjene tokom privatizacije *Trebjese*. Umjesto nagrade dobio je –otkaz. Akteri obmane su napredovali u službi. Objašnjavajući kako su se zapravo žrtvovali za *državne interese*

TREBJESA: Žurba zakon mijenja

Lideri opozicionog Pokreta za promjene **Nebojša Medojević** i **Branko Radulović** podnijeli su, prije desetak dana, krivične prija-

ve protiv osam politički i ekonomski izuzetno uticajnih osoba iz Crne Gore i Italije, optužujući ih za zloupotrebu položaja tokom dokapitalizacije i

djelimične privatizacije *Elektroprivrede Crne Gore* i *Crnogorskog elektroenergetskog sistema* (EPCG i CGES).

„Uvjereni smo da se radi o privatnom poslu dvojice preduzetnika”, sažeo je Nebojša Medojević. „Oni su, zajedno sa prijavljenim pomaćima, zloupotrebom službenog položaja, ovlašćenja i uticaja pribavili imovinsku korist italijanskim kompanijama A2A i Terna i nanijeli štetu EPCG, CGES-u, građanima i državi Crnoj Gori”.

Iskustvo nam govori da će proteći mnogo vremena prije nego se neko iz crnogorskog državnog tužilaštva osvrne na ovu krivičnu prijavu. Jednako, međutim, iskustvo uči i da Medojevićeve primjedbe na proces privatizacije u Crnoj Gori treba shvatiti krajnje ozbiljno. Iz jednostavnog razloga – zato što se, prije ili kasnije, pokažu kao tačne.

PRVO PA MUČAK: Nebojša Medojević je proces privatizacije u Crnoj Gori mogao pratiti od početka i iz prve ruke, kao mladi službenik Agencije za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja. Zapelo je, međutim, već na prvom velikom ispitu. Nakon kruga tzv. *burazerske privatizacije* u kome su privatizovana uglavnom manja preduzeća u državnoj svojini, crnogorske izvršne vlasti su 1997. godine raspisale prvi međunarodni privatizacioni tender. Cilj je bio prodati većinski paket, tada najatraktivnije firme, *Trebjese* iz Nikšića.

Krajem iste godine, između dva izborna kruga predsjedničkih izbora na kojima su se za naklonost glasača borili **Milo Đukanović** i **Momir Bulatović**, potpisan je ugovor kojim su republički fondovi svojih 60,8 odsto akcija *Trebjese* prodali belgijskom *Interbrew-u*.

Ipak, da bi Ugovor o prodaji akcija *Trebjese* postao punovažan, morao je biti prihvaćen dvotrećinskom većinom na Skupštini akcionara u kojoj su radnici i penzioneri *Pivare* imali skoro 40 odsto glasova. Ugovor između uprave Fondova i predstavnika *Interbrew-a* tretiran je kao poslovna tajna,

U vrijeme kada je **Medojević** otkrio prevaru počinjenu tokom privatizacije *Trebjese*, u Hrvatskoj je Ankica Lepej, službenica *Zagrebačke banke*, otkrila kako je Ankica Tuđman u banci oročila 239 hiljada njemačkih maraka, a da njen suprug Franjo, tadašnji hrvatski predsjednik, taj novac nije prijavio u svom imovinskom kartonu. Lepej je postala simbol građanske hrabrosti i odgovornosti

pa je Nikšićanima umjesto originala dostavljena informacija o njegovim odredbama „koje regulišu pitanja zapošljenih”.

U dostavljenom dokumentu pisalo je da se potpisanim Ugovorom, između ostalog, obezbjeđuje „da prosječna plata bude minimum 600 njemačkih maraka”, petogodišnji period bez otpuštanja radnika, redovna izdvajanja dijela dobiti za stambeni fond... Radnici *Trebjese* su sa zadovoljstvom prihvatili ponuđeno, ne sumnjajući u vjerodostojnost informacija iz kojih su, bar na papiru, stajali tadašnji direktor Fonda za razvoj Crne Gore

Božo Mihailović, direktor republičkog Fonda **PIO Mihailo Banjević** i direktor Zavoda za zapošljavanje **Dragan Bulatović**.

Ubrzo se pokazala da obećano, jednostavno, nije istina.

PREVARILI SMO STOKU: Tome su, dijelom, kumovali menadžeri belgijskih vlasnika kojima nije padalo na pamet da razbacuju novac i radnicima plaćaju više nego što ih je na to obavezivao kupoprodajni ugovor. Tako su zapošljeni u *Trebjesi* brzo shvatili da je njihova plata - tadašnjih 2,5 hiljade dinara – makar za trećinu manja od obećanih 600 maraka.

Sindikata *Trebjese* je od republičkih fondova zatražio pomoć radi zaštite ugovorom predviđenih prava radnika *Pivare*. Umjesto očekivane podrške, stiglo je objašnjenje da je cifra od 600 maraka „vjerovatno rezultat nesporazuma”.

„Radnicima se garantuje plata koju su imali u momentu potpisivanja ugovora”, objašnjavao je Božo Mihailović, jedan od potpisnika ugovora. „Ne treba zaboraviti da u našoj zemlji, nažalost, ima više vrsta deviznih kurseva (zvanični, ulični, šticovani) i da su nesporazum sindikata i poslodavaca, po svemu sudeći, tim izazvani”.

Potom se Mihailović, kao, začudio naivnosti Sindikata: Da li bilo ko od nas zna kolika će njegova plata biti iduće godine? U zajedničkom saopštenju

zastupnici prodavaca državnih akcija u *Trebjesi* konstatuju „da oni samo mogu da izraze žaljenje zbog nastale situacije”.

Nebojša Medojević je, međutim, dokazao da je odgovornost čelnika državnih fondova mnogo veća. On je novinarima *Monitora* omogućio uvid u kupoprodajni Ugovor pohranjen u Agenciji za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja. Upoređivanje onoga što je bilo zapisano u tom ugovoru sa navodnim „izvodima” prezentovanim Skupštini akcionara *Trebjese* otkrili su nedvosmisleni prevaru.

Tako je rečenica (klauzula 5) u kojoj stoji da će kupac „obezbijediti da plate zapošljenih neće biti umanjene” interpretirana kao garancija da zarada neće biti manja od 600 maraka. U zemlji u kojoj je godišnja inflacija bila makar 50 odsto to nikako nijesu mogla biti dva iskaza slične sadržine.

Slično je bilo i sa ostalim stavkama „prepisa”: U ugovoru je pisalo da će radnicima biti podijeljena specijalna dividenda od 500 hiljada maraka. Skupštini je rečeno – milion.

„Dio dobiti u minimalnom iznosu od 250 hiljada maraka izdvaja se za stambeni fond...” predočeno je oduševljenim akcionarima. Zaboravljena je samo sitnica iz ugovora – to dobročinstvo važi samo tri godine od privatizacije.

„Odluke Skupštine akcionara su donijete na osnovu pisma tri direktora državnih fondova koji su tobože citirali ugovor, ali to što su oni napisali u pismu Skupštini, ispostavilo se, uopšte nije bilo u ugovoru”, čudio se Medojević očekujući podršku javnosti, posebno Nikšićana.

(Ne)očekivano, kao jedinu nagradu i satisfakciju za otkrivanje do tada najveće privatizacione obmane u Crnoj Gori, dobio je – otkaz.

Akteri prevare su, na drugoj strani, napredovali u službi. I u nezvaničnim razgovorima objašnjavali kako su se zapravo žrtvovali za državne interese.

„Bili smo u žurbi, pa smo prevarili tu stoku”, kratko i jasno je objasnio jedan od učesnika ovog posla.

UZALUD IH BUDIŠ: „Svi problemi sa kojima ste suočeni, a koji se tiču odnosa većinskog vlasnika prema pravima zaposlenih, proizilaze iz dilantantski sklopljenog kupoprodajnog ugovora u koji nijesu uključena dva važna segmenta: zaštita prava radnika

Predsjednik Nacionalnog centra zviždača SAD **Stiven Kom** je, gostujući u Crnoj Gori, rekao i da „vlada mora štititi insajdere i zviždače iako oni često rade i na njenu štetu”. Tu poruku zvanična Podgorica još nije shvatila

i zaštita manjinskih akcionara”, objašnjavao je Medojević, kao ekonomski konsultant, radnicima i manjinskim akcionarima *Trebjese*, kada je shvatio da otkrivanje prevare, samo po sebi, neće izazvati nikakvu reakciju nadležnih.

„Morate odmah da od Savjeta za privatizaciju, republičkih fondova, Sindikata i Vlade Crne Gore - koja je garant tog Ugovora - tražite da se pored dopune Ugovora izvrši i revizija koja je potrebna da bi se utvrdilo iz kojih sredstava je većinski vlasnik akcija pivare, odnosno *Interbrew* izvršio in-

vesticije, otkupio radna mjesta, isplatio akcije radnicima i po kojim cijenama”, upozoravao je Medojević. Uglavnom bez bilo kakvog efekta.

Samo koju godinu kasnije, Medojević je dokazao da je znao o čemu govori – kao savjetnik Sindikata *Apatinske pivare* bio je učesnik u pregovorima koji su donijeli jedan od – za državu, male akcionare i zaposlene – najboljih privatizacionih ugovora na Balkanu. Primjera radi, *Trebjesa* je po hektolitr instalirane proizvodnje plaćena 30, a *Apatinska pivara* 124 dolara. Od istog kupca.

U Crnoj Gori, makar u njenim zvaničnim strukturama, to nije imalo velikog odjeka. Medojeviću nikad nije oproštena *izdaja* počinjena u Agenciji za prestrukturiranje privrede. Kasnije, dodatno začinjena (opravdanim – pokazalo se) kritikama na račun privatizacije *Jugopetrola*, *Telekoma*, *KAP-a...* do *EPCG*.

U vrijeme kada je Medojević otkrio prevaru počinjenu tokom privatizacije *Trebjese*, u Hrvatskoj je **Ankica Lepej**, službenica *Zagrebačke banke*, otkrila kako je **Ankica Tuđman** u banci oročila 239 hiljada njemačkih maraka, a da njen suprug **Franjo**, tadašnji hrvatski predsjednik, taj novac nije prijavio u svom imovinskom kartonu. U Hrvatskoj se vlast promijenila i Lepej je postala simbol građanske hrabrosti i odgovornosti.

Medojević je, ovdje, i dalje *crna ovca*.

NAUK: „Ukoliko Crna Gora želi da smanji korupciju i da se na uspješan način bori protiv tog krivičnog djela neophodno je da zakonski štiti zviždače”, objašnjavao je zvaničnicima u Podgorici u septembru 2009. predsjednik Nacionalnog centra zviždača SAD **Stiven Kom**. Gost iz SAD je naglasio da „vlada mora štititi insajdere i zviždače iako oni često rade i na njenu štetu”. Tu poruku zvanična Podgorica još nije shvatila.

Zoran RADULOVIĆ